

TARTU ÜLIKOOLI VILJANDI KULTUURIAKADEEMIA

Etenduskunstide osakond

Teatrikunsti õppekava

Elena Koit

MINU TEEKOND TEATRIÕPPES

Lõputöö

Juhendaja: Katariina Unt

.....

(allkiri)

Viljandi 2019

SISUKORD

1.SISSEJUHATUS	3
2. ESIMENE AASTA.....	5
3. MATTEO SPIAZZI COMMEDIA DELL' ARTE.....	7
4. TEINE AASTA.....	9
4.1 Teise aasta esimene pool.....	9
4.2 Teise aasta teine pool	11
5. "PRIMAVERA PAUNVERES"	13
6. "LUMEKUNINGANNA"	15
7. 12. LENNU JA MERLE KARUSOO KOOSTÖÖ PROJEKT "KES MA OLEN"	16
8. ESIMENE ERIALANE SUVI - "GULLIVERI REISID"	17
9. "PROTSESS"	20
10. "DEKAMERON"	21
11. HINNANGUVABADUS - "Kosmilised Saialilled"	23
KOKKUVÕTE	26
KASUTATUD KIRJANDUS.....	27
SUMMARY	28

1.SISSEJUHATUS

Oma lõputöös avaneb mul võimalus vaadelda ja analüüsida ennast kui noort näitlejat ning läbi selle kirjatöö proovida määratleda ennast kunstnike ja loojate kaardil, samuti saada aimu sellest, missuguseks inimeseks on need neli õppeaastat Tartu Ülikooli Viljandi Kultuuriakadeemias mind kujundanud.

Analüüsin nelja aasta jooksul minu näitlejaõpingutes toimunut ning toon välja suuremad kogemused ning märgilisemad muutused, mis minuga vastavate perioodide ajal toimusid.

Lõputöö alguses keskendun esimesele aastale, proovides meenutada ja analüüsida inimest, kes neli aastat tagasi teatrit õppima tuli. Keskendun teise aasta esimesele ja teisele poolele eraldi, kuna minuga toimunud muutusi oli sellel perioodil väga palju. Samuti keskendun eraldi ka Matteo Spiazzi commedia dell'Arte *workshopile*, mis toimus enne teise õppeaasta algust.

Oma lõputöö teises pooles keskendun 12.lennu diplomilavastustele “Primavera Paunveres”, “Lumekuninganna”, “Protsess” ning “Dekameron”. Teistest projektidest toon välja Merle Karusoo ja 12.lennu koostöös sündinud “Kes ma olen” projekti ning “Gulliveri reisid”

Erilist tähtsust nelja õppeaasta jooksul omandatud kogemustest omab neljanda õppeaasta esimese semestri erialaeksam, milleks oli Katariina Undi lavastus Paul Zindeli näidendist “Gammakiirte mõju ebamaisetele saialilledele”, mis eksamiversioonis sai ümbertõlgituna nime “Kosmilised saialilled”. Eksamil osalesime mina ja Loviise Kapper ning Ugala teatri näitleja Triinu Meriste.

Seda lavastusprotsessi ning sellega kaasnenud arengut analüüsin kõige põhjalikumalt, kuna antud periood oli üks õpetlikumaid ning vabastavamaid kogemusi teatriõpingute jooksul.

Minu eesmärk selle lõputööga on kaardistada enda areng nelja aasta jooksul teatrikoolis õppides ning talletada kogu materjal ühte kohta, mida võiksid lugeda ka järgnevad Kultuuriakadeemiasse õppima tulevad tudengid, mõistmaks, et näitlejaks õppimine ei seisne üksnes selle sõnapaari otseses tähenduses, vaid on ühtlasi teekond, mille jooksul õpib tundma

inimesi enda ümber, aga eelkõige iseennast. Samuti õpetab teatrikooli keskkond toime tulema oma tunnete ja emotsioonidega erinevates situatsioonides, õpetab kuulama oma keha ning armastama ja omaks võtma kõiki oma isiklikke eripärasid ja omadusi.

2. ESIMENE AASTA

Esimest aastat on väga raske analüüsida. Seda sellel põhjusel, et suur osa sellest ajast ei saanud ma endiselt aru, mida ma teen. Terve esimene semester möödus etüüdide ja Shakespeare “Hamleti” analüüsi keskel ning ainus asi, mis minu peas näitlejaõppega kokku ei sulanud, oli hirm. Kõik muu tundus täiesti loogiline. Etüüdid ja kujuteldavad esemed, klassikaliste tantsude õppimine, väga palju trenni ja Peter Brooki “Ma võin võtta ükskõik, missuguse ruumi ja teha selle lavaks...” (Brook 1972).

Suhtes kursusekaaslastega ei jõudnud üles soojeneda ega hoogu koguda. Keskkond oli võõras, peale koolis käimise ei olnud väga muud teha, kuna ümbrus oli võõras ning sõpru ei olnud. Minu jaoks on väga veider meenutada aegu esimesest kooliaastast. Tunnen, nagu oleks nelja aasta asemel sellest möödunud kaks korda rohkem aega ning seepärast, et inimene, keda teatrikooli esimesest aastast mäletan, on mulle väga võõras ning täielikult muutunud võrreldes praegusega. Oma eriala päevikut sirvides ei leia ma sealt muud, kui hoolikalt kirja pandud konspekti ning õppejõudude öeldud tarkusi. Oma mõtteid ei olnud ma kunagi varem kuskile kirja osanud panna, sestap oli see minu jaoks võõras, kuid erialapäevikut proovisin teatriisa ja meie esimese erialaõppejõu Kalju Komissarovi nõudmisel võimalikult eeskujulikult täita.

Samuti mäletan, et valdav osa ajast olin ma väga ebakindel ning tundsin ennast väga ebamugavalt. Tribüünil teisi jälgides natukene vähem, kuid ise laval olles oli olukord kriitiline. Sain aru, et iga semester näeb välja nii, et alustatakse mingi kirjandusliku materjaliga, analüüsitakse, samal ajal õpitakse erinevaid tantse ja tehakse nendest lõpuks liikumiskava, lauldakse koos üks koorile mõeldud pala ning see kõik kokku võrdub eksamid ja meile pannakse hinded.

Ma ei olnud rahul, aga ei olnud ka rahulolematu. Ma polnud õnnelik, aga polnud ka õnnetu. Tundsin, et midagi on, mis mind närib, kuid sellele näppu peale panna oli raske. Mäletan, et minu peamine eesmärk laval etüüde esitades oli see, et inimesed vähemalt naeraks. Läbi nalja

oli märksa kergem etüüde esitada ja kaaslaste positiivne reaktsioon oli selles niigi pingelises olukorras toetav. Sellist vastukaja ei saanud ma ei kursusekaaslastelt ega kaugeltki mitte Komissarovilt. Arusaam asjast oli viltune ning mina ise olin selle asja sees eksinud. Esimese aasta lõpuks olid enesearengu märgid minimaalsed. Tubli püüdlikkuse eest olid ka hinded vastavad - näitlejameisterlikkus A ning lavakõne A.. Mitte, et ma oleks kunagi väga eeskujulik õpilane olnud ning ainult parimatele hinnetele õppinud, aga need tähed olid minu jaoks ikkagi suurema tähendusega. Kaljult saadud tagasiside lõi nende hinnete kogukaalu minu silmis aga kõikuma. Ootasin meeletult, aga sain tagasisideks lühidalt: “Ma näen, et sa hakkad oma prillkana imestusest üle saama... et kuskil seal all ikkagi on inimene.” (Koit 2015)

Ma ei olnud tajunud oma arengut, mida ilmselt ehk ei olnudki, kuid lootsin, et äkki keegi teine paneb midagi tähele. Komissarovi öeldud sõnad olid minu jaoks väga valusad kriimustused. Tagasiside, mille Komissarovilt sain, ei andnud mulle otseselt kätte ühtegi suunda, kuhu edasi liikuda. Komissarov ütles, et näeb, et kuskil minu sees on peidus ikkagi inimene. Sõna “inimene” tähendus oli mulle kuni selle hetkeni selge, ilmselgelt pidasin end inimeseks. Peale Kalju sõnu tundsin ma, kuidas minule seni teadaolev sõnastik kokku varises ning teadmata, mida sellest tagasisidest kaasa võtta, olin ma lihtsalt segaduses.

Muud tagasisidet ma ei saanud, kuigi oleksin väga tahtnud, kasvõi karmimat, aga midagi veel, et aru saada, kuhu edasi, mida tegema peab. Kui ma veel inimene ei ole, siis kuidas ma selleks saan?

Esimese aasta lõpp.

3. MATTEO SPIAZZI COMMEDIA DELL' ARTE

Enne teise aasta algust oli meie tunniplaanis nädal aega Itaalia lavastajale Matteo Spiazzile broneeritud. *Workshop* kätkes endas tutvumist maskiteatri ja *Commedia dell'arte*ga. Spiazzi ise jättis endast äärmiselt sümpaatse mulje, ta oli lugupidav ja nõudlik ning samal ajal toetav ning turvaline õpetaja, kelle käe all oli hea tööd teha.

Esimene koolivaheaeg oli möödunud ilma suuremate sündmusteta ning kaks kuud pausi oli pigem püüd tõrjuda kõiki neid müüre ja hirme, mis esimene aasta minus tekitanud oli. Samas ei osanud ma neid tundeid kuidagi filtreerida ja selgelt piiritleda ning selle asemel proovisin ma neid senikaua eirata, kuni need mööda läksid. Emotsioonide täielikku kadumist oodata oli minust lihtsalt rumal, kuid sellest sain ma aru alles siis, kui Matteoga olid möödunud esimesed kaks *workshopi* päeva.

Terve esimese aasta olin kuidagi nii hakkama saanud, et ma ei tekitanud kelleski ühtegi suuremat emotsiooni ning liigset tähelepanu tõmbamist vältisin ma samuti. Tegin küll kõike kaasa, kuid tasemel, mis väärinuks hinnet “tugev kolm”.

Matteo Spiazziga kokkupuude kujunes minu jaoks teatrikooli nelja aasta esimeseks suuremaks eneseületuseks. Kui esimene kooliaasta olin eriala-, liikumis-, tantsu- ja laulutundides suutnud jääda rohkem tahaplaanile, püüdes mitte liigset tähelepanu tõmmata, suutmata seetõttu otsa vaadata oma häbelikkusele ja soovile jääda nähtamatuks, et mitte liigset kriitikat saada, siis Matteo tundides ei läinud selline asi läbi. Me kõik olime sunnitud tegema kõike. Sundimine kõlab ehk liiga karmilt, kuid Matteo seisukoht oli, et ei saa endale öelda “ma ei oska” või “ma ei taha”, sest mõttel on suurem jõud, kui inimesed arvata tahavad ning seetõttu tuleb hirmudele otsa vaadata ning ennast hoopis julgustada. Kui meie ise ei ole valmis tegema ja õppima, siis ei saa meid ka õpetada ja juhendada. Uued inimesed ja tundmatud situatsioonid, eriti kui tegu on füüsilise tegevusega, panid mind väga ebamugavalt tundma. Samuti ka teiste eest üksi olemine. Selle nädala jooksul tajusin ma esimest korda väga tugevalt, kui ebamugavalt ma ennast oma kehas tunnen. Olukorda ei leevendanud asjaolu, et me kõik pidime üksteise ees alasti olema.

Alasti olemise all pean silmas seda olukorda, kui üks inimene seisab terve grupi ees ning kõik näevad täpselt, kas ta mõtleb või ei mõtle. Võib-olla seisneski minu suurim ebakindlus hoopis mõtlemises. Või pigem selles, et ma seda ei teinud.

Improvisatsiooni ülesanded tekitasid minus äärmiselt suurt ebamugavust ning iga kord oli tunne, et pea on tühi ja mitte ühtegi arvestatavat ideed ega mõtet ilmale tuua ei suuda.

Kuna *workshop* kestis ainult seitse päeva olin valiku ees – kas loobuda või teha. Kahest variandist esimene ei tulnud kõne allagi, seega tuli valida tegemine.

Toimus väike nihestus, paralleeli võin tõmmata katsetega, kus teadmatus paistis tagantjärele mõeldes voorusena ning tundmatu vesi osutus kasulikuks. Kuigi ma teadsin, et Matteo tuleb ja et mind ootab ees nädal aega mingi tegevust, ei teadnud ma, mida tema *workshop* endas hõlmab. Kuid see klõps, mil saad aru, et teisedki kursusekaaslased on samas olukorras, et keegi pole kõrgemal, madalamal, vaid igaüks proovib ja pingutab nii palju kui suudab ning kui üks inimene annab negatiivset energiat, on kogu grupi energia tase madalam. Toimub mingi väljalülitus. Füüsiliselt oli see nädal samuti väga karm – päevad olid pikad ja tegelesime väga palju kehahoiakuga, mida *Commedia dell'arte* nõuab.

Oskus, mis ma sellel perioodil õppisin, oli mitte alla vanduda. Mul on väga imelik mõelda sõnapaarile “alla vanduma”, sest spordiga tegeledes ei tulnud selline asi kõne allagi. Siiski olin ma tihti sellises olukorras, kus mõte sellest, et vastane on minust niikuinii tugevam, nullis ära minu kogu vaimse ja füüsilise toimetuleku võime.

Olles aga ühes ruumis inimestega, kellega ei pea võistlema, vaid kes on fokuseeritud iseendale ja teistele, et ühiselt luua energia, mis kõiki edasi aitaks, on äärmiselt inspireeriv. Mõistsin, et alla vandumine ja nähtamatu olemine on täiesti kasutu, sest ma ei võistle kellegagi. Suutsin oma mõtted välja lülitada ning olla keskendunud ainult sellele, mis toimub minu sees.

4. TEINE AASTA

4.1 Teise aasta esimene pool

Teine aasta sai üsna hea hoo just tänu Matteo Spiazzi Commedia dell'Arte *workshopile*. Tundsin, et olen mingil määral rohkem kindlam ning avatum kui enne ning et suutsin tõrjuda negatiivseid mõtteid, mis mind ebakindlaks tegid ja tegutsemast takistasid.

Teise aasta esimese semestri teemadeks olid katkendid Eduard Vilde “Tabamata imest” ning Mats Traadi “Harala elulugudest” inspireerituna “Oma loo” kirjutamine. Võrreldes “Hamletiga” tundsin ma end “Tabamata imega” tegeledes juba märksa tugevamalt ja kindlamalt. Kuigi endiselt oli minu analüüsimise oskus alles lapse tasemel, tundsin ma, et selle materjaliga suudan ma rohkem samastuda, kui eelnenud semestri Shakespeare'i mõttemaailmaga.

Tundsin, et olin üha rõõmsamas meeleolus ning tung aina rohkem keskenduda ja midagi uut õppida oli tugev. Siiski olin ma eneseharimisele raamatute lugemise näol keskendunud vähem, kui üks teatritudeng seda tegema peaks. Samas aga teadsin, et minu praeguste teadmiste juures olen ma täpselt see inimene, kellest Kalju esimesel aastal rääkis – rumal näitleja, keda keegi laval vaadata ei viitsi. Olgugi, et segadus näitleja olemuse kohta ei olnud võrreldes esimese aasta lõpuga taandunud, oli üks asi kindel – selline näitleja ma kindlasti olla ei taha, keda laval igav vaadata on.

Tundsin end teiste ees juba natukene kindlamalt, julgesin rohkem, tegin rohkem. “Tabamata imega” tegelemine Komissarovi käe all oli minu esimene kogemus katsetamaks, kui hea tööriist ma lavastajale olla suudan. Kalju oli meile palju öelnud, et iga näitleja peab oskama olla iseenda lavastaja ja kõrvalpilk. Seetõttu olid ka valitud katkendid meie endi nuputada, Kalju sealjuures eelkõige mentori ja suunaja rollis. Järsku hakkasid mulle meenuma kõik esimese aasta Komissarovi rusikareeglid, mille tähendusest ei saanud ma kirjapanemise hetkel veel aru.

“Te peate olema ise enda lavastajad.”

“Keegi ei oota teid. Te peate end ise vajalikuks tegema.”

Need märkused hakkasid minu peas hoopis teistsuguse temperatuuriga keerlema. Laval olles ja stseeni kallal töötades ning Kalju märkusi realiseerida proovides, tundsin ma esimest korda tööriista tunnet ja samal ajal ka seda, kui vähe ma suudan anda ja inspireerida, et lavastaja mind vajalikuks peaks. Jaan Tooming on oma raamatus “Teater kui saladus” öelnud, et keskpärane näitleja ei näe oma kujutluses tegelaskuju, ta ootab lavastaja märkusi, sest tal endal ei ole mitte ühtegi originaalset ideed. (Tooming 2015)

Tundsin end täpselt nagu Toomingu kirjeldatud keskpärane näitleja - kõik mõtted, mida mina välja pakkuda suutsin, olid kaugeltki mitte nii head, kui Kalju ideed. Proovisin üha rohkem teha selleks, et leida uusi lahendusi ja väljendusviise nii oma häälele kui ka füüsisele.

Olen terve elu elanud teadmisega, et mul on üsna vali hääli ning tihtipeale olen seltskonnas olnud just mina see, kes hoogu sattudes kraade veidi maha keerama peab. Hakates aga tundma õppima oma häält ja selle ulatust, sain ma üsna kohe aru, et kõnelen täiesti vale koha pealt, minu hääles pole jõudu ning viimases reas olevate inimesteni minu energia lihtsalt ei jõua. Hakkasin taipama näitlejatehnilisi vahendeid puudutavaid aspekte ning seda, kui suurel määral need minu puhul puudulikud olid. Arvasin, et spordikogemuse põhjal tunnen oma keha ja võimekust, kuid sain aru, et näitlejaks õppimine on omaette sport ning nõuab täielikku valitsust ja kontrolli oma keha üle.

Olin alles nüüd hakanud aimama mõiste “näitleja” tagamaid ning olin saanud kätte niidiotsa, mille järgi vaikselt minema hakata.

Võrreldes esimese aasta lõpuga oli teise aasta poole peale jõudmine viljakandvam, kui arvata oskasin. Eksami lõppedes oli märgata esimesi arengu märke ning mingitki mõtteliikumist minu enda peas. Olin jõudnud arusaamale, et ma pean väga täpselt jälgima, missuguseid märke ma enda kehahoiakuga laval olles annan. Garmen Tabori tagasiside minule peale eksameid oli: “Sul on käed koguaeg rinna risti. Saa sellest üle, juuri välja!” (Koit 2016)

Selline tagasiside andis mulle märku, mille kallal täpselt tööd tegema pean ja selline kriitika meeldis mulle.

Samuti pidin õppima, kuidas saavutada teksti andmise ja füüsilise tegevuse vahel balanss, et üks teist ei segaks ning kuidas kontrollida oma keha, et see ei annaks publikule ega partnerile valesid märke.

4.2 Teise aasta teine pool

Teise aasta esimese semestri lõpp oli ootamatult positiivne ja täis ning nüüd hakkasin ka ise tundma, et olen arenenud. Minule endale olid need sammud vähem märgatavad kui õppejõududele või kursusekaaslastele. Olgugi, et semester lõppes positiivsel noodil ja konstruktiivse tagasisidega, ei oleks ma pidanud lubama endal nii sügavale mugavusse laskuda. Mingil põhjusel olin ma lasnud minema selle tegutsemise tunde ning teise semestri algades tundsin uuesti, kuidas ei suuda negatiivseid emotsioone tõrjuda ning kui suure lainena need mind enda alla matavad. Ma ei mõistnud, miks emotsioonid tekkisid ning seetõttu pidasin ma targemaks nendega mitte tegeleda.

Tegelesime Tammsaare “Juuditiga”. Mul ei olnud kordagi tunnet, et ma ennast selle materjali sees hästi oleksin tundnud. Mu keha oli kinni, kõik näis väga ebaloomulik ja see ei piirdunud ainult minu tundega, vaid oli ka tagasiside, mida nii Kaljult, Oleg Titovilt kui ka kaaslastelt sain. Ma ei mõistnud, kas selle tunde tekkimine oli tingitud eelnenud semestri edust ning seejärel korra rihma lõdvaks laskmisest, või oli see põhjus selles, et ma ei suutnud ennast ei Juuditiga ega kogu selle materjaliga samale lainele viia. Tunne kuskile jõudmisest oli nii tugev, et arvasin, et võin veidiks seisma jääda. Seisma jäämine sellises faasis oli aga samm minu kahjuks ning edasi liikumise olulisust ma sel hetkel ei mõistnud. Mida rohkem ma selle segaduse sees ennast jälle rööbastele ajada üritasin, seda rohkem tundsin, kuidas järjest enam ära eksin.

Sellel perioodil käis meil külas ka näitleja ja lavastaja Lembit Peterson. Petersoni mõtteviis inimestest ja nende ilust oli inspireeriv. See oli üks nendest kordadest, kus minu kirjutamiskiirus ei olnud selline nagu ma oleks tahtnud, sest soovisin pannu kirja kõik, mida Peterson inimese ja näitleja kohta rääkis, see oli minu jaoks väga oluline. Ta toonitas, et eraelus toimuv kandub lavale ning vasutpidi – vastastikku mõjutused. Selleks, et olla näitleja, tuleb eelkõige olla inimene, hea inimene. (Koit 2017)

Sarnaselt Spiazzi *workshopile* tundsin ma jälle seda sama “klõpsu”. Hakkasin mõtlema välja poole nendest muredest ja probleemidest, mis mind koolis tülitavad.

Üsna kähku jõudsin arusaamale, et mind ei sega keegi muu, kui mina ise. Ning keegi muu ei anna mulle suuremat kriitikat, kui mina ise. Olin võtnud pähe “ise enda lavastaja” meetodi ning olin väga püüdlilik ja karm selle teooria realiseerimises.

Jõudsin ka asja tuumani. Selleks olid minu emotsioonid ja nendega valesti käitumine. Kriitika enda suhtes on hea mingi piirini ning kui sellest kõik peale konstruktiivsuse kaasa haarata, võib see olla päris laastav. Sama probleem oli ka minul – konstruktiivsuse asemel lugesin ma kriitika sisse ka inimeste subjektiivset hinnangut iseenda kohta ning arvasin seetõttu, et pean ennast veel rohkem parandama, muutma ja jälgima. Selline asi muudab olukorra üsna ruttu kriitiliseks ning tekitab suuri probleeme enesehinnanguga.

Sain kaaslastelt soovitusi India vaimse õpetaja Osho kohta. Tegin ennast temaga tuttavaks ja hakkasin tema kirjutatud raamatuid järgemööda lugema. Olin üllatunud, kui suurel määral minu mõttemaailm Oshoga koos aega veetes avardus. Olin lõpuks aru saanud, kui oluline on inimese kehas tekkiv keemiline reaktsioon nimega emotsioon ning kui suuri probleeme tekitab nende mitte maha laadimine.

Olin näitlejatehnilise teooria ja selle praktiseerimise juurest jõudnud inimeseks saamise püüdluse poole ning hakkasin nüüd tutvuma inimese-tehnilise teooria ja selle praktiseerimisega, eesotsas emtsioonide kaardistamise ja oma süsteemi tundmaõppimisega.

5. “PRIMAVERA PAUNVERES”

Kolmas õppeaasta sai alguse Oskar Lutsu roomanist “Kevade”, Botticelli maalist “Primavera” ning Igor Stravinski muusikapalast “Kevadpühitsus” inspireeritud koostöö vene lavastaja Sasha Pepelyaeviga. Koostöö lõplikuks pealkirjaks kujunes “Primavera Paunveres”.

Koostöö vene lavastajaga oli väljakutsuv ent väga põnev ning laadis, mille sarnases me varem veel töötanud ei olnud. Pepelyaevi strateegia oli luua Lutsu “Kevadest” inspireerituna struktuure ning nende struktuuride järgi pidime meie etüüde tegema. Etüüdidest sai lõpuks kokku üks tervik, mis sisaldas lisaks etüüdidele veel tantsu- ja laulunumbreid.

Pepelyaevi töömeetodi juures oli midagi pingevabat ja mitte rusuvat. Olgugi, et tema ette antud struktuurid olid kohati arusaamatud ning esialgne idee lavastaja peas oli meile arusaamatu ja kauge, oli siiski põnev katsetada ja proovida erinevat laadi teatriga tegelemise viise.

Pepelyaevi “Primavera Paunveres” oli üks omanäolisemaid asju, mida kooli jooksul teinud oleme. Seda sel põhjusel, et esimest korda tegime tükki, kus kõik olid võrdsel kohal, rollide jagamist ei olnud, ei tulnud ette olukorda, kus kellelgi oleks vähem tööd olnud, kui teistel. Selle kõrval ei pannud lavastaja kellelegi survet peale. Üsna ruttu saime kõik aru, et tagaplaanile hoida ei ole mõtet ning kuna lavastaja ise kellelegi ülesandeid ei jaga, vaid teha saavad need, kes tahavad, siis olid kõik valmis kaasa mõtlema ja erinevaid asju katsetama.

Sasha Pepelyaeviga koostöö andis mulle kõige rohkem juurde vabaduse tunnet ning uljust proovida ja katsetada igasuguseid asju. Samuti oli väga arendav teha etüüde struktuuri formaadis. See meetod andis meile väga vabad käed.

Pepelyaevi proovides ei tundnud ma end kordagi ebamugavalt või ebakindlalt. Olgugi, et lavastaja olek tundus alguses veidi kauge ning tema mõtetest aru saada oli esiti raske, sujus koostöö väga hästi. Lisaks vene lavastajale oli protsessis veel Tallinna Lavakunsti kooli dramaturgina lõpetanud Karl Koppelmaa, kes oma geniaalse mõtlemise ja unikaalsete ideedega moodustasid koos Pepelyaeviga mõnusa tandemi. Koppelmaa seletas lahti kõik, mis meile arusaamatuks jäi ning tegi meiega tööd teksti kallal ning andis nõu hääle kasutuse kohta.

“Primavera Paunveres” juhtus olema täpselt sellisel hetkel, kus oli võimalik veidi hinge tõmmata ning mõelda uuesti nendele küsimustele, mis esimesel kooliaastal erialapäevikusse kirja pandud said: Kes ma olen? Kust ma tulen? Mida ma tegelikult tahan?

6. "LUMEKUNINGANNA"

Kolmanda aasta talvele vastu vaadates ootas meid ees meie esimene jõulutükk lastele. Lavastajaks Oleg Titov ning laval terve meie kursus. Olime kõik väga elevil ning suurtes ootustes ning valmis vastu võtma uut väljakutset. Etenduste plaani vaadates oli graafikus ligi 30 etendust erinevates Eesti linnades.

On olemas palju lavastajaid, on olemas veel rohkem näitlejaid, on olemas palju erinevaid inimesi ja kõik inimesed suhtlevad omal viisil. Sellest olin ma selleks hetkeks juba aru saanud. Need pool aastat selles keskkonnas olles ja "Lumenkuningannat" tehes, olid igati õpetlikud ja mis peamine – paksu nahka kasvatavad. Tuli alla neelata palju asju, mis haiget tegid. See oli periood, kus ma vist kõige rohkem nutsin, kõikidest prooviperioodidest üldse kokku. Oli lihtsalt raske ja pingeline. Aga kes ütles, et peab lihtne olema.

Kõige rohkem on mul meeles sellest perioodist see, kui tugev meie kursus tegelikult on. Kui kokkuhoidvad me oleme, kui terveks me üksteisega koos ja teineteist toetades jääda suudame. Olen selle protsessi eest igati tänulik nendele kolmeteistkümnele inimesele, kellega lava jagasin. Nägin neid inimesi uuest küljest ja sain aru, et nemad on need, kelle peale saab loota ja toetuda. Samuti sain ka ise olla toeks ning olla pehme pinnas kuhu kukkuda.

Kõige õpetlikum asi "Lumekuninganna" puhul oli see, et ma nägin, kuidas on võimalik inimeste hingi väga väikeste, kuid salvavate torgetega purustada. Ma sain aru, et selline ei ole keskkond, kus ma tahaksin kunagi teatrit teha, selline ei tohiks olla õhustik. See periood õpetas eelkõige jääma kaineks ja tugevaks. Jäime terveks.

7. 12. LENNU JA MERLE KARUSOO KOOSTÖÖ PROJEKT “KES MA OLEN”

Peale “Lumekuninganna” perioodi olid kõik väsinud ning soovisid vaheldust. Seda Eesti lavastaja Merle Karusoo meile pakkuski. Oma seminaritöös rääkisin samuti Merle Karusoo dokumentaalteatri teemal ning selgitasin, miks antud periood ning koostöö minu jaoks oluline oli.

Kui senimaani olime me tegelenud erinevat laadi teatrisuundade katsetamisega ning teinud koostööd paari lavastajaga, siis kolmanda aasta kevadel oli meie fookuspunkt teine. Karusoo tundides hakkasime uurima oma elulugusid ning sugupuid. Olen meeletult tänulik selle võimaluse eest ning sain aru, kui oluline on jagamine, rääkimine ja enda tausta teadmine.

See periood avas meid kõiki uutest külgedest. Ilmnesid lood, mida me ei olnud veel üksteisele rääkinud ning mis võib-olla ei olekski jagamiseks tulnud, kui ei oleks olnud Merle Karusoo inspireerivat ja julgustavat kohalolekut.

Selle perioodi märksõnad olid julgus rääkida ja oskus kuulata. Minu kursusekaaslased ületasid minu ootusi ning ma olin üllatunud. Üldine meeleolu oli väga keskendunud ning üksteise lugudest ja sellest, mis tunnis toimus, peeti väga lugu. Karusoo ei meeldi, kui proovis toimuvast väljaspool räägitakse. Ta ütleb, et see viib energia laiali. (Koit 2019)

Olen sellega igati nõus ning tundsin, et saan oma lugusid nende inimeste keskel jagada, kuna tean, et see jääb meie vahele senikauaks, kuni on ettenäitamine.

Olen õnnelik, et mul oli võimalus Karusooaga koostööd teha ning et ma sain aru, kui vajalik on rääkimine.

8. ESIMENE ERIALANE SUVI - “GULLIVERI REISID”

Minu elu esimene erialaga seotud suvi oli peale kolmandat aastat suvevaheajal. Sain olla üks osa Jonathan Swifti raamatu põhjal “Gulliveri reisid” valminud lavastuses, mille eestvedajaks oli Nuku teatri näitleja ja lavastaja Taavi Tõnisson. Sain lava jagada mitmete Nuku teatri näitlejatega – Anti Kobini, Lee Trei, Andres Roosilehe, Laura Nõlvaku ja Tiina Tõnissoniga. Olgugi, et sõnalise rolli pealt oli mind taandatud suuresti taustajõuks, siis protsess ja kogu tegemine oli igati arendav ja vahva sellegipoolest. Nuku teatri näitlejad on meeletult soojad inimesed ja Taavi Tõnisson on väga hooliv lavastaja. Mul oli tunne, et see oli esimene periood, mis möödus ilma tülideta ning kõik oli väga läbipaistev, trupp oli inspireeriv ja taustajõud oli toetav. Väga kasulik oli esimest korda kõrvalt näha, kuidas töötavad juba aastaid teatris olnud näitlejad, mismoodi nad tegutsevad ja kui kiiresti mõtlevad. Samuti oli see periood kasulik nukumaailma tundmaõppimise poolest. Saime laval taltsutada seitsme ja poole meetrist hiid-Gulliveri, kes kaalus ligi kakssada kilogrammi. Nippe, kuidas nukke ellu äratada, saime professionaalidelt mitmeid, kuid nii suure nuku haldamiseks oli vaja tugevat koostöö- ja kujutlusvõimet.

Paar korda etenduste jooksul kogesin tunnet, mis tegelikult võiks igal etendusel olla. Ise nukku manipuleerides ja samal ajal ka tegelasena mängus olles, on raske mõlemat funktsiooni täiel määral rakendada. Siiski õnnestus paar korda astuda mängust välja, justkui kolmandasse positsiooni ning lasta kehal teha seda, mida ta on harjutanud ning tegelastel lasta hoopis hiid-Gulliveril end juhtida. Sellised hetked tekitavad väga sürreaalseid tundeid – jagada lava kahesaja kilogrammise ja seitsme meetrise monstrumiga, see on midagi unenäolist.

Kuna “Gulliveri reisid” oli esimene kogemus, kus tuli koostööd teha vanemate ja kogenud näitlejatega, tekkis minu pähe suur hulk hirme ja blokke, millest esialgu oli väga raske üle saada. Tundsin, et ei suuda nii kiiresti kaasa mõelda, kui vaja. Tundsin, et olen kehaliselt väga kinni ja ei suuda lavastajale piisavalt inspireerivaid võimalusi ja lahendusi pakkuda ning seetõttu peab tema topelt vaeva nägema, et minu puudulikud küljed korvata.

Lisaks erialasele tegevusele ja sellega seotud hirmudele valdas mind nende professionaalsete inimeste ja enda andekate kursusekaaslaste keskel järsult väga suur enesehinnangu kriis, mis süvenes ootamatu kiirusega minu jaoks väga tundliku tasemeni. Soovisin olla üksik ning teistega suhtlemine oli raskendatud. Ma ei tea, kas osa sellest oli tingitud asjaolust, et olin justkui võitnud võimaluse teha esimest korda kaasa suvelavastuses ja töötada koos oma alal tugevate inimestega, kuid selle asemel olin ma enda kursusekaaslaste kõrval kõige väiksemas rollis ning näitlejatehniliselt ennast teostada ei saanudki. Järsku oli soovist olla nähtamatu ja rohkem tagaplaanil saanud probleem, mis mind väga tugevalt häiris. Olin aru saanud, et neljandale ehk viimasele kooliaastale vastu minnes on vaja rohkemat kui enesehinnangu kriisides rabelevat noort neidu, kes on suuna kaotanud ega oska kuskilt lahendust leida.

Otsustasin, et midagi peab ette võtma, et asi lahendada, vastasel korral ei suuda ma kunagi oma hirmudele otsa vaadata ning oma unistusi täita.

Küsisin abi headelt sõpradest, käisin psühholoogide vastuvõtul, et leida tuge ja abi enesehinnangu probleemi lahendamiseks. Igalt poolt sain tagasisideks sama – tuleb suunata fookus hetkeks iseendale ning püüda mõista, mis on need omadused, mis mind minu enda silmis maha teevad. Mul oli tunne, et iga kord, kui kogen midagi õpetlikku, paneb see mind aina rohkem endasse tõmbuma.

Analüüsisides seda perioodi näen selgelt, et minu põhiprobleem oli tingitud sellest, et vaatasin ennast liiga palju läbi teiste inimeste silmade. Olin kriitiline ainult sellepärast, et arvasin, et teised on kriitilised ja ei suutnud omaks võtta iseennast. See probleem kulmineerus minu jaoks siis, kui nägin, et minu kursusekaaslased on tavapärase toetava hoiaku asemel hoopis eemaletõmbunud ega taha eriti suhelda. Alguses arvasin, et asi seisneb selles, et käitun valesti, ei ole piisavalt protsessile pühendunud või olen nende suhtes arrogantne. Kuid rääkides inimestega, kes selgus, et ma ei ole kunagi endale päriselt otsa vaadanudki. Kogu kriitika, mis minu peas tiirles, oli minu enda välja mõeldud. Olin oma hirmud palju suuremaks teinud, kui need seda tegelikkuses olid tja pannud ennast kartma asju, mida ei olnud olemaski.

Sel hetkel avanes jälle üks osa minust. Sain aru, et minu olek mõjutab kaaslasti ja meie koostööd ning olgugi, et minu roll “Gulliveri reisides” ei olnud suur, siis tööd tuleb vaatamata suurusele ikkagi korralikult teha. Hakkasin taipama, kui lähedalt on seotud inimene ja teater. Kui väike vahe on inimeseks olemisel ja näitlejaks olemisel ning missugust tähelepanu peab pöörama iseendale, et olla nii endale kui ka lavastajale võimalikult hea tööriist.

Vaimne õpetaja Eckhart Tolle on öelnud, et negatiivsed “minad” enese juures tuleb maha jätta, täpselt nagu peigmees või pruut, kes enam ei meeldi. (Tolle 2004)

See mõte jõudis minu kriitilisse mõttemaailma väga suure teravusega ning tõi mind justkui sinna maailma tagasi, kus olid ka teised inimesed minu ümber. Mõistsin, et olin siiani olnud küllaltki enesekeskne, just oma negatiivsete mõtete tõttu, mis tekitasid minus nii suuri vastuolusid, et ka teistel oli minu paranoiade tõttu minuga samuti raske suhelda.

Olen tänulik, et sain võimaluse praktiseerida erialast tegevust sellises seltskonnas, mis oli äärmiselt toetav ja väga hea peegeldaja. Usun, et ei oleks jõudnud iseenda suhtes sellise arusaamani, kui mind ei oleks ümbritsenud sellised inimesed.

9. “PROTSESS”

Meie kursuse järgmine ühine diplomilavastus oli poolte jaoks juba tuttavas keskkonnas ja juba omaks saanud lavastaja käe all – Nuku teatris Taavi Tõnissoniga. Materjaliks oli valitud pirakas amps maailma kirjandusklassikast – Franz Kafka “Protsess”.

Seda perioodi meenutan hea tundega ning saan öelda, et selleks hetkeks olin oma peas suurema osa segadusest suutnud ära lahendada ning teiste seltsis viibimine ja töö tegemine oli jälle palju nauditavam.

Lavastusprotsessis ja lugemis- ning analüüsiproovides tundsin ma kõige rohkem seda, et ei jõua teistele nii kiiresti järgi. Minu pähe tekkinud seosed ja mõtted vajasisid sünteesiks rohkem aega ning seetõttu ei suutnud ma kohe kaasa rääkida ning teemadega haakuda. Samas olen enda üle uhke, et suutsin sel hetkel endale meenutada, et ei tohi end vaadata läbi teiste silmade ning mõelda endale hirne välja. Sisendasin endale, et on väga normaalne olla teistsuguse tempoga ning asjadele omal moel läheneda.

Minu “Protsessi” tegelased, preili Bürstner ja informaator olid küllaltki vähese lava-ajaga, kuid õpetasid mulle seda, et ka sellistel rollidel peab olema terviklik taust, lugu ja tahe. Preili Bürstner on oma olemuselt minust küllaltki kaugel, olles veetlev ja seksapiilne naisterahvas, mina aga rohkem vabas vormis riietuv ja rohkem vastassugupoole verd omav. Seetõttu pani preili Bürstner mind proovile ning sain katsetada hoopis teistmoodi rolli. Selle üle on mul väga hea meel ning tunnen, et mida aeg edasi, seda rohkem hakkan endas leidma veel enam naiselikumaid külgi ning seeläbi suudan suurendada oma näitleja-paletti, millega edaspidi edasi töötada.

Ühtlasi tänan oma kursusekaaslast selle koosveedetud aja eest. See tükk hõlmas endas väga raskeid ja tehnilisi üleminekuid ning mul on hea meel, et üheskoos saime valmis tervikuga, mida hiljem väga hea sõnaga meenutada.

10. "DEKAMERON"

Peale Nuku teatri "Protsessi" suundusime kursusega Vat teatrisse Aare Toikka juurde. Seekordseks diplomilavastuse algmaterjaliks oli valitud Boccaccio "Dekameron". Huvitav, mõtlesin ma materjali valikust kuuldes. Olime korra kooli jooksul Boccaccio "Dekameroniga" juba kokku puutunud, kui Kalju Komissarovi kõrval andis meile eriala Peeter Tammearu. Algne soov oli "Dekameron" lavale tuua, kuid ajanappuse tõttu jäi plaan katki.

Uuesti ringiga selle materjali juurde tagasi jõudmine tundus olevat märk – järelikult on meil selle materjaliga oma asi ajada.

Prooviprotsessid olid minu jaoks meeletult rasked. Seepärast on "Dekameroni" valmimine minu jaoks üks keerulisemaid juhtumeid. Põhjus, miks mul proovides nii raske oli, on see, et ma ei saanud päris tükki aega aru, mida Toikka meilt saada tahab. Küsisime, et mis on meie eesmärk seda tükki tehes, mis võiks olla selle mõte. Selget vastust saamata olime olukorras, kus materjali realiseermine paberilt lavale oli väga raske. "Dekameroni" koreograaf ja Vat teatri näitleja Tanel Saar proovis olla abiks nõu ja jõuga, kuid ikkagi edenes protsess esimesed kuu aega valulikult ja väga väsitavalt.

Olin usku kaotamas ka lavastajasse. Sain aru sellest, et näitleja ei pea olema ainult tööriist ning kui midagi maha laita, tuleb ka uus asi asemele pakkuda. Kuid mul oli tunne nagu ei oleks Toikkal endalgi selget visiooni, vaid hunnik mõtteid, mis realiseerimiseni ei jõua ning mida lähemale jõudis esietenduse kuupäev, seda murelikumaks me muutusime.

Aare Toikka on minu jaoks väga huvitav lavastaja ja inimene. Ta on ääretult positiivse ellusuhtumisega ning väga inimliku ja lahke loomuga. Ta ei läinud kordagi endast välja, oli väga rahulik ning kui juhtus ette tulisemaid hetki, siis lõppes see ikka sõbralikul ja innustaval toonil. Ainus asi, mis minus kahtlust ja ebakindlust tekitas oli see, et ma tundsin, et ma ei suuda lõpuni lavastajat usaldada ning tema peas olev visioon ei jõua minuni.

See tunne kestis kuni hetkeni, mil saime esimest tagasisidet värsketelt pilkudelt. Meile suureks üllatuseks, kumas sellest toorest struktuurist läbi mingi selgema piiritlusega lugu ning isegi mõte. Külmaks meie tegevus ei jätnud ning saime soovitusi, mida parandada ja paremini teha. Seda perioodi analüüsisides julgen öelda, et olin oma hirmudest ja paranoiadest suures osas lahti saanud ning suutsin seetõttu asja väga puhta pilguga ning ainult tööalaselt vaadata.

Asi oli võtmes, mida ma alguses absoluutselt ei mõistnud. Oli mingi stilistika, mis Toikkale meeldis, aga millest mitte keegi teine aru ei saanud. Hakkasin mingil määral tajuma sarnasusi “Primavera Paunveres” diplomilavastusega. Pepelyaev ütles, et tema arvates ei toimu romaanis “Kevade” mitte midagi, seega peame ise asja endale huvitavaks tegema. Sama tundus olevat “Dekameroniga”. Olgugi, et me võtit kohe kätte ei saanud, leidsime esiteks viisi, kuidas asi iseendale nauditavaks mänguks muuta. Kui midagi muuta ei saa, tuleb muuta suhtumist. Selle mõtte rakendamine viis meid mitu sammu edasi ning lõpuks leidsime viisi, kuidas kõigil oli laval hea olla.

Mul on hea meel, et see protsess oli selline nagu ta oli, vastasel juhul ei oleks ma aru saanud sellest, kuidas minule töötada meeldib. Mõnes mõttes oli tagasi see sama esimese õppeaasta Elena, kellele meeldis pigem tahaplaanile jääda ning nähtamatu olla. Teisalt oli see tunne seekord täiesti teadlik ning tundsin, et hoian distantsti ainult selleks, et anda endale ruumi mõelda ning teistega kaasas olla. Olgugi, et see periood tekitas minus väga palju segadust ja umbusaldust, olin ma ikka rahul, et suutsin töötades jääda rahulikuks ja keskenduda päriselt asjale, mitte sellele, et endas ebakindlust turgutada.

Peale esietendust sain ka Toikkat tänada, et ta vaatamata minu eemalehoidmisele ja püüdlusele olla nähtamatu, mind ei survestanud ega laitnud maha, vaid suutis näha, et tegelen asjaga omas tempos.

Aare Toikka ei ole mitte ainult väga hooliv ja inspireeriv, vaid suudab ka enda näitlejatest väga palju inspireeruda. See oli minu jaoks väga kasulik ja arendav periood ning olen rõõmus, et mul oli võimalus tundma õppida Aare Toikkat ja osa saada tema väga positiivsest energiast.

11. HINNANGUVABADUS - “Kosmilised Saialilled”

Sel ajal, kui terve ülejäänud kursus Rakvere teatris “Pipi peab jõule” jõululavastuse kallal töötas ja etendusi andis, oli minul ja minu kursusekaaslasel Loviise Kapperil võimalus teha oma eksamid hoopis teises laadis ja mitte nii helgel teemal, kui seda on Pipi jõulud sõprade seltsis. Katariina Undi juhendamisel sai valitud materjaliks Paul Zindeli “Gammakiirte mõju ebamaisetele saialilledele”, mis meie eksamil kandis ümber tõlgituna nime “Kosmilised saialilled”. Lisaks minule ja Loviisele tegi kaasa ka Ugala teatri näitleja Triinu Meriste.

Selle materjaliga tegelemise käigus kogesin näitlejatehniliselt minu jaoks ühte väga olulist ja vajalikku tunnet – enesehinnangu taandumist. Olin siamaani näinud suurt vaeva, et tõrjuda negatiivseid mõtteid ja tundeid, mis minus tekkisid, kuid kunagi ei olnud ma saavutanud iseendaga täielikku konsensust selle suhtes, millega tegelen. Ükskõik, mis parasjagu käsil oli, sai minult suurt kriitikat ja ei olnud mitte kunagi piisavalt hea. Selline enese maha laitmise annab pikas perspektiivis põntsu ka eraelus toimuvale ning tahes tahtmata lõi see minu sõprade ja minu vahele üsna suure lõhe.

Hinnangute mitte andmine on igapäevastes situatsioonides üks raskemaid asju. Iga asi, millega päeva jooksul kokku puutuda, tekitab emotsioone ning see sunnib andma hinnangut. Usun, et hinnangu väljalülitamine on väga vajalik oskus, eriti, kui see on seotud iseendale hinnangu andmisega.

Keskkonnas, kus on olulisel kohal väline kuvand – populaarsus sotsiaalmeedias või staatus ühiskonnas – on palju ideaaale, mis tekitavad suuri ebamugavusi inimestes, kes end enesekindlalt ei tunne. Selline survestatus ei lase inimestel keskenduda sellele, mis päriselt võiks aidata ebakindlust leevendada.

Vaimne õpetaja Eckhart Tolle nimetas hinnangust vabanemist “enda suhtes kolmandaks isikuks taandumiseks”. Tolle räägib, et hinnangust vabanemist tuleks praktiseerida iga päev. Iga kord,

kui tekib olukord, mis vallandab näiteks viha emotsiooni, tuleks endale korraks öelda “stopp” ning püüda koheselt mõista, miks antud olukord seesuguseid emotsioone tekitab ning suhtuda sellesse neutraalselt. Oluline selle juures on mõista emotsioonide tekkimise paratamatust ning seda, et igal juhul tuleks tekkinud reaktsioon endast läbi lasta, kuna pooleli jäänud reaktsioonid võivad koguneda hunnikuks, mida hiljem maha laadida on märksa valusam ja raskem. (Tolle 2004)

Sama lugu on ka hinnangutega, mis tekivad ise enda suhtes. Miskipärast arvab mõistus, et tema ülesanne on jagada kriitikat, anda tagasisidet ning kommenteerida kõike, millega tema omanik tegeleb. Mõistusega võitlemine on raske väljakutse, kuid mitte võitmatu duell. On oluline mõista, miks mõistus hinnanguid annab ning see vastu võtta, kuid samas tuleb tajuda ka piiri, millal mõistuse antud kriitika ületab konstruktiivsuse piiri ning muutub enesehinnangut otseselt mõjutavaks, sest sellele hetkele on võimalik näpp peale panna ning siis tulebki öelda “stopp”.

Hinnangu täielikku taandumist ei kogenud ma siiski väljaspool teatrit, vaid “Saialilled” läbimängu lõppedes. Olin peale läbimänge meeletult väsinud ning tunne oli selline, nagu oleksin mitu ööd-päeva magamata Kultuuriakadeemia *black boxis* viibinud. Selle peale mõtlema hakates, sain ma aru, et minu kehastatav tegelane oli minu keha kasutamise suhtes väga nõudlik. Olime eelnevalt väga põhjalikult näidendit analüüsinud ning minu tegelane oli suutnud ennast läbi minu ellu äratama hakata. Järk-järgult hakkasid tegelase sisemised impulsid aina rohkem kanduma üle minu kehasse. See protsess toimus märkamatu ja kavalalt. Ma ei suuda meenutada hetke, mil oleksin tundnud, mis on õige lähenemine, mis vale.

Seda protsessi analüüsides jõudsin arusaamale, et olin suutnud läbimängudes ja eksamil maha jätta hinnangu, mida muidu endale konstantselt laval andnud olen. Varem oli laval justkui kaks mõistust ühes inimeses – minu isiklik mõtlemine ja minu tegelase mõtlemine.

Tundsin, et olin esimest korda laval olles jätnud maha “Elena hinnangud” ning keskendunud oma partneritele ja enda kehas elavale tegelasele. Samuti tajusin seda, et lavapartnerite Loviise ja Triinu tegelased olid samuti väga suured energiaröövliid ning tundsin, kuidas kõik minu tegelase energia neile kahele kulus. Siiski arvan ma, et minu tegelase vastupanuvõime neile partneritele on palju suurem ja energiat oleks tal jätkunud palju kauemaks, kuid minu laenatud keha ei olnud selleks piisavalt vastupidav ning väsis peale poolteist tundi kestnud koosviibimist täielikult ära.

Mulle meeletult meeldis see väsimus ja tunne, et olen suutnud lõpuks saavutada kriitika kadumise ja usalduse lavastaja, partnerite ja oma tegelase suhtes ning suutnud irduda oma kriitilisest mõtteviisist. Sellist kogemust mul ei olnud ning selle saavutades tundsin ma end kergendatuna. Sain hetkega aru, mis tähendab olla vabanenud iseenda mõistusest ning olla täielikult avatud välisele maailmale.

Osho sõnul on mediteerimine hoopis teine asi, kui üldlevinud jutud räägivad. Meditatsioonis olemise võlu pidavat seisma selles, et mediteerivat olekut on võimalik säilitada terve päeva vältel. Selleks on vajalik hommikune meditatsioon ehk häälestamine ning seejärel olla keskendunud ning kohal saavutamaks täieliku meditatsiooni. See olek hõlmab endas mitte mõtlemist, oskust mõtteid tõrjuda. (Osho 2010)

Mul on tunne, et see, mida “Saialilledel” protsessis kogesin, oli üks meditatsiooni liike. Osho ütleb veel, et meditatsioonis olemine ei tohi segada tegemisi ning vastupidi. See on olek, mida praktiseeritakse aastaid ning mille saavutades on inimene jõudnud punkti, kus mõistus hakkab lõpuks omanikku usaldama. (Osho 2010)

Seos meditatsiooni ja “Saialilledel” vahel on minu jaoks oluline, kuna sellise kogemuse põhjal oskan nüüd hinnangute liigset tekkimist vältida ka igapäevaelus. Tänu sellele mõistsin, et liigsest mõtlemisest lahti ütlemine ja oma keha usaldamine viib vabanemiseni, mis on tervele kehale tervendav samm. Ma usun, et olles aga kogu aeg lõdvestunud olekus, kohal ja keskendunud, on tervisliku mõtlemise ja iseendaga läbisaamise alus.

Mul on hea meel, et neljanda kooliaasta poole peale jõudes suutsin lõpuks saavutada enesekindluse ja vabaduse sellisel kujul nagu seda mul kunagi varem olnud ei ole. Usaldus ja endasse uskumine on minu jaoks alati suuri probleeme tekitanud ning nüüd olles oma mõtetes klaarim, on palju lihtsam teha otsuseid, keskenduda, võtta vastu uusi väljakutseid, tutvuda uute inimestega.

Usun, et iga asi juhtub põhjusega. “Saialilledel” minuni jõudmise kohta arvan samuti – järelikult pidi minuni jõudma eneseusalduse, lavastajate ja partnerite usaldamise õppetund.

KOKKUVÕTE

Lasteaias käiv Elena ei osanud kunagi unistada teatrikunsti õppimisest, kuigi talle meeldis laulda ja tantsunumbreid mõelda. Põhikoolis käiv Elena ei oleks iial tulnud sellele mõttele, et sport jätta ning kunstidega tegelema hakata. Olen tänulik, et keskkoolis õppiv Elena rahu ei leidnud ning tungivalt midagi uut proovida soovis, ilma selle otsuseta ei oleks mul olnud võimalust analüüsida oma lõputöös enda arengut läbi nelja teatrikooli õppeaasta.

Mul on hea meel, et teatriõpe sütitas minus kire inimeste vastu, armastuse maailma vastu. Mul on hea meel kõrvalt vaadata arengut, kuhu nelja aasta jooksul jõudnud olen ning ootan põnevusega, kuhu edasi liikuda saan. Kogu see aeg oli minu jaoks suur kokkuvarisemine ja uuesti enda kokku lappimine, kuid iga asi oli selle aja jooksul kasulik selleks, et saaksin lõpuks aimu, kes ma olen.

Kõik diplomilavastused ja kohtumised erinevate lavastajate, õppejõudude ja tudengitega olid iga üks omal kohal vajalikud ja äärmiselt vaimu toitvad ning õpetlikud. Olen õnnelik, et sain sama rada käia nende andekate, säravate ja omanäoliste inimestega, keda mul on au nimetada oma kursusekaaslasteks ja sõpradeks.

Teater avas minu jaoks uue tahu inimestes ja mind ümbritsevas maailmas. Andis mulle märku, kus pool asub inimeseks kujunemise teekond ning juhtis mind sellel käänulisel rajal vaatamata valusatele kukkumistele ikkagi sõbralikult ja julgustavalt sihi poole. Ma ei oska öelda, olen ma nüüdseks “inimene” või mitte, aga ma võin öelda, et kui kohalejõudmine inimeste maailma tähendab lõpmatuse defineerimist, selguse saamist ja kirelõõma kustumist, siis ei taha ma kunagi kohale jõuda.

Mulle meeldib mõte teatrist kui inimestest ja inimestest kui teatrist. Mulle meeldib mõte sellest, et inimesi on olemas palju erinevaid liike, neil kõigil on erinevad näod, iseloomud, nad räägivad erinevaid keeli ja elavad igal pool, kuhu me ka ei läheks. Mulle meeldib mõelda, et teater on inimene, sest siis eksisteerib teater igas maailma nurgas.

KASUTATUD KIRJANDUS

Brook, P. (1972). *Tühi ruum*. Tallinn: Perioodika.

Koit, E 2015. Eriala päevik. [Käsitirjaline loengukonspekt]. Tartu Ülikooli Viljandi Kultuuriakadeemia.

Koit, E. 2016. Eriala päevik. [Käsitirjaline loengukonspekt]. Tartu Ülikooli Viljandi Kultuuriakadeemia.

Koit, E. 2017. Eriala päevik. [Käsitirjaline loengukonspekt]. Tartu Ülikooli Viljandi Kultuuriakadeemia.

Koit, E. 2019. *Dokumentaalteater teatriõppes* [Seminaritöö]. Tartu Ülikooli Viljandi Kultuuriakadeemia.

Osho. (2010). *Hingepalsam*. Tallinn: Pilgrim.

Tolle, E. (2004). *Siin ja praegu: kohaloleku jõud*. Tallinn: Pilgrim.

Tooming, J. (2015). *Teater kui saladus*. Tartu: Ilmamaa.

SUMMARY

In my thesis “My road in learning arts” I was to analyse my personal growth while learning theatre arts in Tartu Ülikooli Viljandi Kultuuriakadeemia. My goal was to see, how I have developed myself as a human and as an artist.

When I was in kindergarten I never dreamed of learning theatre arts or being an actor, although the little Elena loves singing and learning dance routines.

In primary school I never thought of leaving fencing sports behind and being engaged in arts and theatre. I am thankful to the girl, who was not satisfied in high school and wanted to learn something new. Without this decision I wouldn’t have the chance to write my thesis about these four years of learning theatre arts.

I am glad, that theatre arts showed me what is being passionate about human beings and what means to love the world around me. I am lucky to see the growth of myself through these four years and am more than excited to see, where the road leads me after school.

All of this time for me has been a crash down and a build up as a human, but each thing that happened to me in this time, has been very beneficial for me to get to know who am I.

All of the meetings with directors, students and teachers were each on their own place and extremely necessary for my soul and mind.

I am happy that I had the chance to walk the same road with these fourteen talented, brilliant and open-minded persons, who I am honored to call my course mates and friends.

For me theatre opened a new side in humans and in world. Showed me, where is the “learning to be a human” road and guided me through this twisty road, despite all of the ups and downs, very kindly and encouragingly to the finish point.

I don’t know if I am a “human” now, but what I do know is that when the “finish point” means defining endless, getting to know everything and death of passion, then I never wanna get to the “finish”.

I like to think of theatre as being humans and vice versa. I like the thought of humans who are very different kind, they all have their own personal face, personality, they speak different languages and live everywhere in the world, no matter where we go. I like to think that theater is humans, because then we get to see theatre in every corner of the world.

Lihtlitsents lõputöö reprodutseerimiseks ja üldsusele kättesaadavaks tegemiseks

Mina, _____ **Elena Koit** _____,

(autori nimi)

1. annan Tartu Ülikoolile tasuta loa (lihtlitsentsi) minu loodud teose

_____ **INIMESE KUJUNEMINE JA ENDA TUNDMA ÕPPIMINE**
TEATRIÕPPES _____,

(lõputöö pealkiri)

mille juhendaja on _____ **Katariina Unt** _____,

(juhendaja nimi)

reprodutseerimiseks eesmärgiga seda säilitada, sealhulgas lisada digitaalarhiivi DSpace kuni autoriõiguse kehtivuse lõppemiseni.

2. Annan Tartu Ülikoolile loa teha punktis 1 nimetatud teos üldsusele kättesaadavaks Tartu Ülikooli veebikeskkonna, sealhulgas digitaalarhiivi DSpace kaudu Creative Commons'i litsentsiga CC BY NC ND 3.0, mis lubab autorile viidates teost reprodutseerida, levitada ja üldsusele suunata ning keelab luua tuletatud teost ja kasutada teost ärieesmärgil, kuni autoriõiguse kehtivuse lõppemiseni.

3. Olen teadlik, et punktides 1 ja 2 nimetatud õigused jäävad alles ka autorile.

4. Kinnitan, et lihtlitsentsi andmisega ei riku ma teiste isikute intellektuaalomandi ega isikuandmete kaitse õigusaktidest tulenevaid õigusi.

Elena Koit

20.05.2019

Mina, Elena Koit, kinnitan, et olen käesoleva töö kirjutanud iseseisvalt.

20.05.2019